

Av. Ronda de les Muralles, 2-26 (Dénia)

Josep Marqués Costa

Publicación digital:

Intervenciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2010

Editores:

A. Guardiola Martínez y F.E. Tintero Fernández
Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores
y Licenciados en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2012

ISBN: 978-84-695-6558-2

Enlace web:

http://www.marqalicante.com/contenido/int_arqueologicas/doc_139.pdf

Denominación de la intervención:	Av. Ronda de les Muralles, 2-26
Municipio:	Dénia
Comarca:	La Marina Alta
Director/codirectores:	Josep Marqués Costa
Equipo técnico:	—
Autor/autores del resumen:	Josep Marqués Costa
Promotor:	Iberdrola Ingeniería y Construcción, S.A.U.
Nº de expediente:	2010/0804-A
Fecha de actuación:	06-10-2010 a 09-10-2010
Coordenadas de localización:	X 249.050 – Y 4.303.039
Periodo cultural:	Contemporani
Material depositado en:	Museu Arqueològic de la Ciutat de Dénia
Tipo de intervención:	Seguiment arqueològic

Resumen: *La supervisió arqueològica realitzada a l'avinguda Ronda de les Muralles, dins de l'Àrea d'Espacial Protecció Arqueològica, ens ha permès estudiar i documentar un part de la ciutat de Dénia que havia estat poc intervinguda, i que és clau per a conèixer l'entramat de la muralla medieval islàmica de Daniya.*

Palabras claves: *Seguiment arqueològic, negatiu, Dénia.*

Abstract: *The archaeological monitoring conducted in Ronda Muralles Avenue, within the Area of Special Archaeological Protection, has allowed us to study and document a part of the city of Denia had been little operated, and that is essential to know the framework of the medieval wall Islamic of Daniya.*

Keywords: *Archaeological monitoring, negative, Denia.*

Desarrollo de la intervención:

Durant els dies 6, 7 i 8 d'octubre de 2010 es varen realitzar a l'avinguda Ronda de les Muralles de Dénia uns treballs d'extracció de terres per a l'excavació d'una rasa de 108 m, que ha de servir per la remodelació de les línies subterrànies de electricitat de l'empresa Iberdrola. Degut a que aquests rases s'havien de realitzar dins dels terrenys enquadrats en l'Àrea d'Espacial Protecció Arqueològica, es requeria la supervisió d'un tècnic superior arqueòleg per a verificar el correcte desenvolupament dels treballs. La rasa que es va excavar en la vorera dreta (est) de l'avinguda Ronda de les Muralles des del nº 2 de l'avinguda fins al nº 28, té en total 108 m de rasa, amb una amplària de 0,40 m (tant com el taulell hidràulic de la vorera) i una fondària d'uns 0,60 a 0,80 m. La rasa es va excavar dalt de la vorera, en el primer taulell hidràulic després del rastell. El rastell de la vorera era límit esquerre (oest) de la rasa. Cal recordar que aquest tram de l'avinguda Ronda de les Muralles té una orientació que pràcticament podríem considerar nord/sud, per això, quan parlem d'esquerre i dreta és com si parlarem de oest i est respectivament.

Restes arqueològiques pròximes

En les proximitats de la zona excavada per a la rasa ja s'havien produït anteriors excavacions arqueològiques realitzades pel Servei Municipal d'Arqueologia de Dénia i, per això, ja coneixem part de les restes arqueològiques de la zona. Tal i com indica el

nom del carrer, l'estructura arquitectònica i arqueològica més rellevant en les seves proximitats és l'antiga muralla de la ciutat de Dénia. Les contribucions historiogràfiques de Marc Antoni Palau (mitjans del segle XVII) i de Roc Chabàs (finals del segle XIX), ja permeteren determinar el perímetre emmurallat de la medina. Tanmateix, el traçat del cercat fortificat es coneix a grans trets per la cartografia històrica i per la seva reducció a la actual trama urbana de la ciutat. Aquesta muralla va ser reutilitzada parcialment pel raval cristià, la qual cosa va suposar la conservació d'una bona part del seu traçat fins el segle XIX. Actualment, part d'aquesta muralla s'ha conservat amb tot el seu esplendor en un tram de la mateixa avinguda.

Una sèrie d'actuacions arqueològiques han permès una aproximació més acurada a la delimitació del seu traçat. En la plaça Jorge Juan – carrer Calderón es va detectar una torre angular de la que partia el llenç oriental i meridional de la muralla. Era una torre circular amb parament de carreus de pedra tosca i calcària. Al carrer Montcada, el 1991 es va detectar part del seu llenç meridional. A la vessant nord/oest del Castell es va descobrir un tram del llenç septentrional que enllaçava amb el de Ronda de les Muralles. El 1994, al carrer Sant Telm es documentà un nou tram del llenç oriental i el 1998, al carrer Marqués de Campo, a l'edifici MIGARAGE, es documentà un fragment del llenç de muralla que delimita el carrer de ronda. Aquest llenç discorre paral·lel al carrer Calderón. Actuacions com aquesta present ens permeten documentar millor (encara que en aquest cas de forma negativa) l'entramat de la muralla.

Altres intervencions pròximes al lloc d'excavació de la rasa també havien aportat nous coneixements sobre la topografia i l'urbanisme de la medina islàmica de *Daniya* (Dénia). El descobriment més rellevant en aquesta part de la ciutat va ser la documentació del raval occidental de la medina. Este raval, al contrari del gran raval del fortí, no estava emmurallat. Aquest raval es va detectar en les excavacions realitzades entre el carrer Alcoi i el carrer Elena Morand i destacava pel seu fort entramat de carrers i cases. A més a més, cal tenir en compte que molt a prop de la Porta d'Ondara (actual placeta de Valgamdèu) es trobava el barri terrissaire de Dénia, entre l'antic camí d'Ondara i el barranc de Santa Paula. En aquest conjunt s'ha documentat l'existència de més de deu forns terrissaires, amb una cronologia que va des del segon terç del segle XII fins el 1238.

Resultats arqueològics i topogràfics

Durant el procés d'excavació mecànica no es varen trobar cap tipus de restes arqueològiques relacionades amb la muralla. La principal construcció medieval pròxima amb funcions defensives de la ciutat de Dénia transcorre més a l'est de la rasa; en cap moment s'han vist indicis de muralla durant l'excavació. Tampoc s'ha trobat cap d'estructura arqueològica relacionada amb el conegut urbanisme i els assentaments fora mur que existien en època medieval islàmica. Tanmateix, no s'han trobat restes arqueològiques antigues, medievals o modernes com pugen ser ceràmiques, vidres, objectes metàl·lics, lítics, etc.

En la part nord de la rasa l'element predominant, geològicament parlant, era la pedra de tap, més coneguda tècnicament com a marga. Aquesta pedra sedimentària

apareixia a pocs centímetres de la vorera moderna i de l'asfalt, entre els 0,20 i 0,40 m de profunditat, complicant els treballs d'excavació a la maquinària. Durant els 0,80 m més al nord de la rasa aquesta pedra sortia de forma irregular. La pedra tap que apareixia era blanca, és a dir, és el tipus de pedra tap o marga formada a partir d'una compactació d'argila blanca. La pedra tap, com ja sabem, és una pedra sedimentària formada per la compactació natural de terra argila (blanca o roja) però que com a pedra, és poc compacta, perquè es crea a poca profunditat. En la part de la rasa que va sortir aquesta pedra la rasa es va excavar al seu interior.

L'únic descobriment estructural rellevant que s'ha produït en la present excavació va ser un tram de l'antiga vorera dreta de l'avinguda Ronda de les Muralles, que ha aparegut en l'extrem sud de la rasa. Van aparèixer diverses peces lítiques que formaven part de l'antic rastell de la voravia. Aquestes peces eren uns grans blocs de pedra calcària treballada per picapedreres en la seva part superior, és a dir, en la part que seria visible al carrer. La part que anava soterrada al carrer estava sense desbastar. Aquestes peces de rastell tenien una llargària entre els 0,60 i els 0,80 m. El tram de vorera descobert tenia uns 6 m, però apareixia intermitentment. Només els 3 m més al sud de la rasa la vorera apareixia completa. També es va descobrir una antiga pedra de portal de vivenda al bell mig de la rasa. Aquesta és una pedra calcària quadrada de 0,50 m, amb la superfície picada plana en el seu costat funcional i sense desbastar en el seu costat soterrat en l'estructura del portal.

Conclusions

La supervisió arqueològica realitzada a l'avinguda Ronda de les Muralles, dins de l'Àrea d'Especial Protecció Arqueològica, ens ha permès estudiar i documentar un part de la ciutat de Dénia que havia estat poc intervinguda, i que és clau per a conèixer tant l'entramat de la muralla medieval islàmica de *Daniya* com per a conèixer altres tipus d'assentaments que es produïren en època medieval en aquesta part de la actual ciutat de Dénia.

Encara que la rasa excavada en qüestió era de dimensions reduïdes i la seva profunditat era més bé escassa, hem pogut determinar algunes dades importants sobre l'arqueologia i la topografia medieval de Dénia. Des del punt de vista de l'arqueologia medieval no s'ha trobat cap de resta ni element de l'època, fet que també ens ajuda a definir i a conèixer millor l'urbanisme medieval de Dénia.

L'excavació mecànica de la rasa s'ha executat correctament, documentant-se i estudiant-se les restes que ens ha aportat i dipositant-se al Museu Arqueològic de Dénia els materials arqueològics, com ja s'ha dit, dues peces de rastell i una pedra de portal. Per tot això, des del punt de vista arqueològic no hi ha cap d'impediment per a que es porten a cap les futures obres de remodelació de les conduccions elèctriques.

Amb tot i amb això, cal advertir que al tractar-se d'una intervenció parcial sobre terrenys protegits arqueològicament, les conclusions queden obertes a nous estudis arqueològics o documentals de la zona. Futurs estudis aportaran més llum al respecte.

Vista parcial de la rasa excavada en la vorera dreta (est) de l'avinguda Ronda de les Muralles.

Detall de la rasa excavada amb el taulell hidràulic de la vorera.

Detall d'un tram de l'antiga vorera.

Grans blocs de pedra calcària treballada que formaven part de l'antic rastell de la voravia.